

Hoofdstuk 7

Veroveraars en bestuurders van een grootrijk

I. de Jager

Probleemstellingen:

21/03/2021

Veroveraars en bestuurders van een grootrijk

1. Hoe kwam het Romeinse grootrijk tot stand?
2. Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?
3. Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

INSTAP

Instap

MAANDEN VAN HET JAAR

januari

mei

september

februari

juni

oktober

maart

juli

november

april

augustus

december

Instap

augustus:

Keizer Augustus

borstbeeld Keizer Augustus
(foto: Ludo Vervloet)

Julius Caesar
heeft een eigen
maand?
DAN WIL IK DAT
OOK!

juli:

Julius Caesar

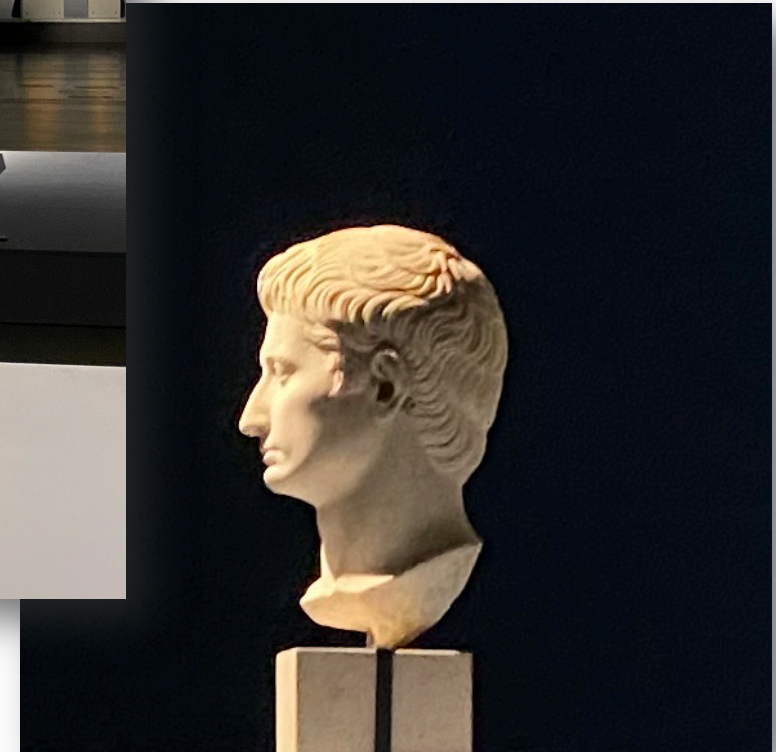

borstbeeld Julius Caesar (door:
Andrea di Pietro di Marco Ferrucci)

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Keizer Augustus

21/03/2021

Beeld van keizer Augustus in zijn jonge jaren.
(in vooraanzicht: links en zij-aanzicht: recht)
Oorspronkelijk hoorde het beeld tot een volledig
lichaamsbeeld van de eerste keizer.

Foto's genomen in het Gallo-Romeins museum (Tongeren),
tijdens de expositie 'Oog in oog in met de Romeinen'.

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Cursus blz. 134

21/03/2021

OPDRACHT 16 Verklaar waarom er na de moord op Caesar een einde kwam aan de republiek.

D35 Van Octavianus tot Augustus (63 v.C. – 14 n.C.).

Lees de tekstjes even individueel door

Monarchie

509 v. Chr.

Republiek

27 v. Chr.

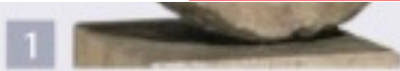
Keizerrijk

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

a Augustus trok alle macht naar zich toe. Markeer in [D35/2] hoe hij dat deed voor:

21/03/2021

- de wetgevende macht (geel),
- de uitvoerende macht (blauw),
- de rechterlijke macht (rood).

1 In zijn testament adopteert Caesar een jonge neef. Deze heet voortaan Gaius Julius Caesar Octavianus.

In de grote chaos na de moord op Caesar wordt Octavianus de nieuwe sterke man van Rome. Hij schakelt alle tegenstanders uit en brengt opnieuw **vrede** (Pax Romana).

2 In 27 v.C. schenkt de Senaat aan Octavianus de titel van princeps, letterlijk 'de eerste burger'. Hij wordt vaak consul of stelt zijn vertrouwelingen aan. Hij benoemt en ontslaat senatoren. Hij stelt zelf wetten op die de Volksvergadering slechts kan goedkeuren. Hij is ook opperrechter. De Senaat noemt hem vleidend 'Augustus', 'de Verhevene'.

3 Augustus is ook imperator, opperbevelhebber van alle legioenen in het hele rijk. Hij richt de Praetoriaanse Wacht op, 5000 elitesoldaten die hem in Rome beschermen.

4 Augustus is ook opperpriester (pontifex maximus). Hij leidt de religieuze plechtigheden, bepaalt de kalender en houdt toezicht op alle voorspellingen.

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

- b** Tijdens de republiek leidden politieke conflicten vaak tot burgeroorlog [D31-32]. Markeer in [D35/3] **in het groen** hoe Augustus dat probeerde te voorkomen.

1
In zijn testament adopteert Caesar een jonge neef. Deze heet voortaan Gaius Julius Caesar Octavianus.
In de grote chaos na de moord op Caesar wordt Octavianus de nieuwe sterke man van Rome. Hij schakelt alle tegenstanders uit en brengt opnieuw **vrede** (Pax Romana).

2
In 27 v.C. schenkt de Senaat aan Octavianus de titel van princeps, letterlijk 'de eerste burger'. Hij **wordt vaak consul of stelt zijn vertrouwelingen aan.** Hij benoemt en ontslaat senatoren. **Hij stelt zelf wetten op** die de Volksvergadering slechts kan goedkeuren. **Hij is ook opperrechter.** De Senaat noemt hem vleidend 'Augustus', 'de Verhevene'.

3
Augustus is ook imperator, **opperbevelhebber van alle legioenen** in het hele rijk.
Hij richt **de Praetoriaanse Wacht op**, 5000 elitesoldaten die hem in Rome beschermen.

4
Augustus is ook opperpriester (pontifex maximus). Hij leidt de religieuze plechtigheden, bepaalt de kalender en houdt toezicht op alle voorspellingen.

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Cursus blz. 134

21/03/2021

- c**
- Licht mondeling toe waarom vanaf 27 v.C. de republiek definitief voorbij was [D35].
 - Markeer de drie begrippen die het best weergeven wat voor staatshoofd Augustus was: **alleenheerser** – consul – dictator (Rome) – **dictator (vandaag)** – **koning** – president.
 - De Romeinen noemden hun staatshoofd liever niet koning. Waarom [D21]?
 - Historici duiden het Romeinse staatshoofd vanaf Augustus aan met het woord keizer. Onderstreep in [D35/1] van welke naam dat woord afgeleid is.
 - De staatsvorm die volgt op de republiek noemen we het **keizerrijk**. Vervolledig de tijdbalk op p. 144.
- d** In België is er een scheiding tussen kerk en staat. In het oude Rome niet. Vul het schema in.

	STAATSHOOFD	HOOFD VAN DE KERK
BELGIË		
OUDE ROME		

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

- Historici duiden het Romeinse staatshoofd vanaf Augustus aan met het woord keizer. Onderstreep in [D35/1] van welke naam dat woord afgeleid is.
- De staatsvorm die volgt op de republiek noemen we het **keizerrijk**. Vervolledig de tijdbalk op p. 144.

1
In zijn testament adopteert Caesar een jonge neef. Deze heet voortaan Gaius Julius Caesar Octavianus.
In de grote chaos na de moord op Caesar wordt Octavianus de nieuwe sterke man van Rome. Hij schakelt alle tegenstanders uit en brengt opnieuw **vrede** (Pax Romana).

2
In 27 v.C. schenkt de Senaat aan Octavianus de titel van princeps, letterlijk 'de eerste burger'. Hij **wordt vaak consul of stelt zijn vertrouwelingen aan**. Hij benoemt en ontslaat senatoren. **Hij stelt zelf wetten op** die de Volksvergadering slechts kan goedkeuren. **Hij is ook opperrechter**. De Senaat noemt hem vleidend 'Augustus', 'de Verhevene'.

3
Augustus is ook imperator, **opperbevelhebber van alle legioenen** in het hele rijk. Hij richt **de Praetoriaanse Wacht op**, 5000 elitesoldaten die hem in Rome beschermen.

4
Augustus is ook opperpriester (pontifex maximus). Hij leidt de religieuze plechtigheden, bepaalt de kalender en houdt toezicht op alle voorspellingen.

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Cursus blz. 134

21/03/2021

- c**
- Licht mondeling toe waarom vanaf 27 v.C. de republiek definitief voorbij was [D35].
 - Markeer de drie begrippen die het best weergeven wat voor staatshoofd Augustus was: **alleenheerser** – consul – dictator (Rome) – **dictator (vandaag)** – **koning** – president.
 - De Romeinen noemden hun staatshoofd liever niet koning. Waarom [D21]?
 - Historici duiden het Romeinse staatshoofd vanaf Augustus aan met het woord keizer. Onderstreep in [D35/1] van welke naam dat woord afgeleid is.
 - De staatsvorm die volgt op de republiek noemen we het **keizerrijk**. Vervolledig de tijdbalk op p. 144.
- d** In België is er een scheiding tussen kerk en staat. In het oude Rome niet. Vul het schema in.

	STAATSHOOFD	HOOFD VAN DE KERK
BELGIË	Koning	Aartsbisschop
OUDE ROME	Keizer	Keizer

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Cursus blz. 134

21/03/2021

- f** In het keizerrijk lag alle publieke gezag zonder beperking bij één heerser. We noemen het daarom een **autocratie**. Verduidelijk wat dat inhoudt aan de hand van de volgende beweringen. Motiveer telkens je antwoord.

BEWERING	J/F
De keizer kwam aan de macht door verkiezingen.	F
De functie van de keizer was onbeperkt in tijd.	J
De keizer had alle macht in handen.	J
De keizer werd bij de uitvoering van zijn gezag gecontroleerd door de Senaat en de Volksvergadering.	F
De almacht van de keizer leidde vaak tot machtsmisbruik .	J

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Cursus blz. 134

21/03/2021

D36

Keizer Augustus als de oppergod Jupiter (2de kwart 1ste eeuw). Caesar was de eerste die na zijn dood vergoddelijkt werd. Hetzelfde gebeurde nadien met de meeste keizers.

Keizer Caligula is god

Hij liet een tempel voor zichzelf als god bouwen, wees priesters aan en schreef de rijkelijkste offers voor. In de tempel stond een levensgroot beeld van hem, dat elke dag net zo'n gewaad aankreeg als hijzelf droeg. De allerrijksten bekleedden om beurten het priesterambt. De offerdieren waren flamingo's, parelhoenders en fazanten, elke dag een andere soort.

Suetonius, *Keizers van Rome*, ca. 120.

D37

g

De **keizerscultus** kwam tot stand in twee fasen. Welke? Noteer ze met het passende documentnummer.

Vergoddelijking na **dood** [D **36**]; vergoddelijking tijdens **leven** [D **37**].

Vergoddelijking keizer Augustus

21/03/2021

Voorbeeld

Keizerscultus

Munt uit ca. 20, geslagen onder Augustus' opvolger Tiberius, met voorstelling van Augustus als god en opdracht *divus Augustus* of 'vergoddelijkte Augustus'.

<http://www.wildwinds.com/coins/sear5/s1782.html>

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Herhaling: dood Julius Caesar

- Vermoord in de senaat
- Door een groep 60 van senatoren
- Doel: redden van de Romeinse republiek

Boven: screenshot uit de serie 'Rome' dat de vermoorde Caesar toont.

Links: neoclassicistisch schilderij van de Italiaanse schilder Vincenzo Camuccino, met als titel 'De dood van Caesar', uit 1798.

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Hoe kon Augustus Keizer worden?

Caesar sterft

Augustus volgt
hem op

Verwerking

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

- Je zoekt informatie over een keizer
- Welke informatie?
 - Geboortejaar + sterftejaar
 - Een fotobron mét correct bijschrift
 - Regeerperiode
 - Manier waarop hij aan zijn dood is gekomen
 - Eén speciaal/leuk weetje

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

- Je zoekt informatie over een keizer
- Welke informatie?
- Je maakt een informatiefiche: soort = vrij te kiezen
 - PowerPoint
 - Prezi
 - Padlet
 - Canva
 - ...

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

- Je zoekt informatie over een keizer
- Welke informatie?
- Je maakt een informatiefiche: soort = vrij te kiezen
- Je stelt je keizer voor in 1 minuut

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

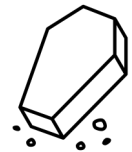

Voorbeeld

KEIZER AUGUSTUS

63 v. Chr.

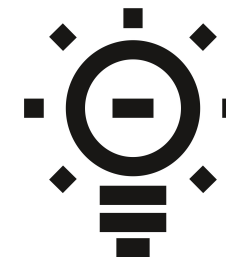
14 na Chr.,
Sterft tijdens een reis

Standbeeld 'Augustus van Prima Porta', uit de 1ste eeuw. Nu te bezichtigen in de Vaticaanse Musea. De bron is vermoedelijk gemaakt i.o.v. Tiberius (de keizer na Augustus).

27 v. Chr.
tot
14 na Chr.

Augustus was
familie van
Julius Caesar!

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

- Je zoekt informatie over een keizer
- Welke informatie?
- Je maakt een informatiefiche: soort = vrij te kiezen
- Je stelt je keizer voor in 1 minuut
- Jullie krijgen 15 minuten!
- Vooraan: hulpmiddelen voor informatie
- Mail je eindproduct naar: ibe.dejager@student.kdg.be
- Vroeger klaar: video over keizers op de [website](#)

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

De keizers van het keizerrijk

21/03/2021

TIBERIUS	NERO	VESPASIANUS	HADRIANUS	COMMODUS

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Besluit

21/03/2021

VRAAG
3

Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Door de veroveringen veranderde Rome tussen de 4de en de 1ste eeuw v.C. van een **stadstaat** in een **grootrijk**. Dat had belangrijke gevolgen op politiek vlak.

Voor het grootste deel van de plebejers brachten de oorlogen veel ellende. Velen trokken naar de stad en leefden er in armoede. Een kleine minderheid van de plebejers werd rijk en probeerde meer macht te verwerven. Dat zorgde voor spanningen met de patriciërs.

Sommige politici kwamen op voor de armen. Er werd land uitgedeeld en er werd een beroepsleger opgericht waarin arme plebejers terechtkonden. Dat leverde een aantal politici een enorme populariteit op. Hun drang naar macht was zo groot dat ze het niet nauw meer namen met de regels van de republiek.

Geregeld kwam het tot grote politieke conflicten. Die werden ook met de wapens uitgevochten. In de 1ste eeuw v.C. nam het **politieke geweld** nog toe. In **burgeroorlogen** vochten de Romeinse legers tegen elkaar.

Sommige patriciërs wilden graag de oude republiek herstellen. Toen Caesar te veel macht naar zich toe trok, vermoordden ze hem. Maar het resultaat was alleen meer chaos. Pas jaren later slaagde Augustus erin om de rust te herstellen.

Met Augustus was de republiek definitief voorbij. Rome werd vanaf 27 v.C. een **keizerrijk**.

De keizer regeerde levenslang. Hij had alle macht in handen en bestuurde als een **alleenheerser (autocratie)**. Hij werd al snel als een god beschouwd. Er ontstond een **keizerscultus**. Sommige keizers waren goede bestuurders en zorgden voor rust en welvaart in het rijk. Maar de almacht van de keizers leidde vaak tot **machtsmisbruik**. Veel keizers werden daarom vermoord. Politiek geweld bleef ook in de keizertijd aanwezig.

Tip

Kijk op de website voor mindmaps.

Oefening

Maak zelf een mindmap of gebruik de halfingevulde en vul deze aan!

Bedankt.